

**ПОЉОПРИВРЕДНА
САВЕТОДАВНА И СТРУЧНА СЛУЖБА
КРАЈЕВО Д.О.О.**

36000 КРАЈЕВО, ЗЕЛЕНА ГОРА БР.29
ТЕЛ/ФАХ: 036/315-053, 036/315-054
Е-ПОШТА: pssibar@sbb.rs

БИЛТЕН

БРОЈ 12/ДЕЦЕМБАР 2019.

ГОДИНА XII

БИЛТЕН БРОЈ 12/ДЕЦЕМБАР 2019.

С а д р ж а ј:

- ◆ ДУЊА - СОРТЕ - Мирјана Остојић, дипл. инж.
- ◆ ПЧЕЛЕ У ПРОИЗВОДЊИ УЉАНЕ РЕПИЦЕ - Ненад Нешовић, дипл. инж.
- ◆ СУЗБИЈАЊЕ ГЛОДАРА - Владимир Костић, дипл. инж.
- ◆ БОЛЕСТИ БОЖИЋНЕ ЗВЕЗДЕ - Јелена Грбић, дипл. инж.
- ◆ БОЛЕСТИ КОРЕНА, ПРИЗЕМНОГ ДЕЛА СТАБЛА И УВЕНУЋЕ ЦВЕЋА У ЗАТВОРЕНОМ ПРОСТОРУ - Јелена Грбић, дипл. инж.

ТИРАЖ: 300 примерака

ДУЊА - СОРТЕ

Плод дуње користи се за прераду у слатко, компот, желе, сок, ракију и за јело у свежем стању. Број сорти дуње је релативно мали и ограничен је на коришћење свега неколико сорти у пракси.

Лесковачка: Најзаступљенија сорта дуње. Време зрења: крај прве и почетак друге декаде октобра. Сазрева у првој декади октобра. Плод је крупан, округластог облика, лимун-жуте боје покожице. Месо плода је жућкасто, чврсто, киселкастог укуса и пријатне ароме. Одлична је за прераду у домаћинству и у индустрији, а округласт облик посебно погодује за индустријску прераду. Може да се чува у обичном складишту и више месеци. Стабло лесковачке дуње је у почетном периоду раста бујно, али чим пророди бујност се смањује и могла би се означити као средња. Круна је широка, округла и са обореним гранама које под теретом рода падају до земље. Пророди релативно рано, а потом рађа редовно и обилно и то углавном на кратким родним гранчицама. Стабло је отпорно на сушу и мраз. Делимично је самооплодна, потребно је обезбедити опрашивача, за шта се најчешће сади Врањска дуња. Плодови су после бербе добре транспортабилности и обично се за прераду превозе у расутом стању. **Врањска:** Плод је врло крупан; неправилног издужено-крушкастог облика; сламастожуте боје покожице; месо плода је жуте боје, получврсто, благог слаткасто-накиселог укуса и

пријатне ароме, мање сочно него код Лесковачке. Стабло је бујно, али се бујност смањује са пристизањем плодова. Скелетне гране излазе под острим углом, а када пророде повијају се од половине у лук ка земљи мада не пуцају. Опрашивач јој је Лесковачка дуња. Време зрења: трећа декада септембра/прва декада октобра. Дobar је опрашивач за комерцијално значајне сорте дуње - самооплодна сорта, употребљава се као опрашивач за Лесковачку дуњу.

Асеница: Плод је крупан до врло крупан; затупасто-крушкастог облика; зеленкасто-жуте боје покожице; месо плода је жућкасто, крто, изузетног квалитета, умерено кисело, пријатне ароме, без камених ћелија. Погодна је за све видове прераде, као и за потрошњу у свежем стању. Равна површина плода олакшава машинску обраду у индустрији. Време зрења: крај прве и почетак друге декаде октобра. Асеница је бугарска сорта створена у Пловдиву. Сазрева 7 дана пре Лесковачке. Самооплодна је сорта и рађа редовно и врло обилно.

Тријумф: Плод: крупан; затупасто-крушкастог облика; танке, глатке, зеленкасто-жуте боје покожице; месо плода је бледожуте боје, крто, умерено сочно, изразито накисело, квалитетно, пријатне ароме, без присуства камених ћелија. Погодна је за све видове прераде, као и за потрошњу у свежем стању. Време зрења: крај друге и почетак треће декаде октобра. Тријумф је бугарска сорта створена у

ПЧЕЛЕ У ПРОИЗВОДЊИ УЉАНЕ РЕПИЦЕ

Пловдиву. Сазрева 10 дана после Лесковачке и спада у групу позних сорти које продужавају сезону бербе дуње. Стабло је умерено бујно и савија се под теретом рода. Самобесплодна је сорта и захтева опрашивача.

Мирјана Остојић, дипл. инж.

Познато је да је уљана репица у великом проценту самооплодна биљка и може да формира семе и без присуства полинатора. Међутим, у огледима са пчелама установљено је да присуство полинатора убрзава оплодњу и тиме скраћује време цветања и уједначава време сазревања, чиме се олакшава жетва уљане репице и смањују губици.

У производњи семенских усева, али и у меркантилној производњи изузетно је корисно присуство пчела као најважнијег опрашивача, како би се постигао што већи проценат странооплодње. Ефекат хетерозиса код уљане репице, у погледу побољшања агрономски пожељних својстава, посебно се испољава код хибрида. У производњи хибрида опрашивање пчелама долази до пуног изражаја. У Француској 32,8% произвођача уљане репице, који гаје класични тип сорти, сматрају употребу пчела у време опрашивања препоручљивом мером, док 8,19% то чини као обавезан део производње. У производњи хибрида 94% користи пчеле, обично два друштва по хектару. Један цвет формира око 100.000 поленових зрна. За оплодњу унутар исте сорте довољна је и производња од 100 поленових зрна. За производњу хибридног семена неопходно је укрштање између линија оца и мајке. Ове линије су посејане у засебне редове, један ред оца и четири реда мајке. Посебна пажња се поклања прописаној удаљености између

семенског усева уљане репице и других купусњача, укључујући и друге сорте уљане репице, да би се очувала генетска чистоћа семена. Најзначајнији услов за успешно опрашивање хибридне уљане репице је синхронизовано цветање родитељских линија. Мирис цвета линија, као и састав нектара, такође, морају бити слични за оптимално опрашивање од стране медоносних пчела. Пчеле убрзавају и стабилизују опрашивање и оплодњу, чиме се смањује ризик непожељног опрашивања поленом друге сорте или врсте. Обзиром да су медоносне пчеле упућене на скупљање само са једне биљне врсте, није препоручљиво доносити кошнице пре него што је, минимум, 5% биљака започело са цветањем. Генетска чистоћа семена уљане репице је основа хибридне производње, тако да квалитет семена зависи од избора родитеља и услова под којима се они гаје. Присуство пчела један је од битних фактора ове производње. У производњи семена уљане репице корисно је и значајно професионално учешће пчелара који испуњавају три услова: 1. имају јака пчелиња друштва; 2. могу донети пчеле кад и где је потребно; 3. имају довољну величину колонија за опрашивање усева. Циљ није број друштава по хектару, већ број медоносних пчела у потрази за храном по јединици површине. Употреба пестицида је честа у време цветања уљане репице и условљена је,

у највећем броју случајева, појавом репичиног сјајника, инсекта који се храни прашницима. Неопходна је сарадња између пчелара и произвођача уљане репице, односно користити селективне пестициде ниже токсичности и третирати у време када пчеле нису на паши.

Ненад Нешовић, дипл. инж.

СУЗБИЈАЊЕ ГЛОДАРА

У годинама када су климатски услови повољни за пренамножавање пољских глодара, штете од њих могу да буду веома велике. Најчешће су у ратарској производњи, али и у повртарској, као и у воћарству. Нарочито су честе волухарице, које су активне током читаве године. Највећа бројност пољске волухарице се задржава на парцелама на којима су након луцерке засејана стрна жита, док су најопасније у расадницима, где, услед недостатка хране уништавају корен младих садница. У току зиме глодари се концентришу на стрним житима, луцериштима, утринама, у расадницима. У току зиме се формирају тзв. иницијалне популације из којих се развијају прве пролећне популације. Оцена интензитета напада се добија пребројавањем активних рупа. Пребројавање се врши на 10 пробних површина од по 10 м². Активне рупе се утврђују на тај начин што се најпре све рупе затрпају, а активне су оне које сутрадан буду отворене.

оцена бројности	број активних рупа по ха
ВРЛО НИСКА БРОЈНОСТ	< 10
НИСКА БРОЈНОСТ	10-500
СРЕДЊА БРОЈНОСТ	500-5.000
ВИСОКА БРОЈНОСТ	5.000-20.000
ВРЛО ВИСОКА БРОЈНОСТ	20.000-50.000

Уколико се бројност оцени као ниска до средња, неопходно је предузети адекватне мере сузбијања зимских иницијалних популација. Хемијске мере сузбијања се углавном предузимају у неокопавинама (стрна жита, луцеришта) и воћњацима, и то применом мамака:

Cinkfosfid мамак – 5-10 g / активна рупа

Antikolin мамак – 10-15 g / активна рупа

Brodilon мамак – 10-20 g / активна рупа

Део пољских мишева сели се у кошеве где се смешта кукуруз. Пре него што се ускладишти кукуруз, на дно кошева треба поставити дрвене клопке у које могу да уђу глодари. У клопке се постављају мамци. Ако се хране наведеним препаратима, глодари ће угинути и неће оштетити зрна кукуруза.

Како су мамци јако отровни за човека, домаће животиње, птице и дивљач, са њима треба поступати веома пажљиво и стручно. Мамци не смеју доћи у додир са децом, домаћим животињама, прехранбеним и крмним производима. Такође, не смеју се постављати голим рукама, већ кашичицом или неким другим погодним предметом. Мамци за примену у пољу се не смеју остављати на површини земље, тј активне рупе је неопходно затрпати земљом након постављања мамака. Не смеју се користити ако је земљиште изразито влажно због могућности спирања до

БОЛЕСТИ БОЖИЋНЕ ЗВЕЗДЕ

подземних вода. Мамци за примену у затвореном простору се постављају на тацне или неке друге погодне предмете. По завршетку акције сузбијања глодара, неопходно је остатке мамака и угинуле глодаре покупити, спалити или закопати, водећи рачуна о удаљености изворишта пијаће воде.

Осим хемијских третмана, веома важан сегмент борбе против глодара представља и правилна употреба агротехничких мера. На окопавинама, орањем се разоравају легла и канали глодара и на тај начин омета њихов прелазак на неокопавине. Иначе, познато је да су то миграторне врсте и да се селе за храном. Затим треба благовремено односити летину с њива и спречити им доступност храни.

Владимир Костић, дипл. инж.

Божична звезда (*Euphorbia pulcherrima*) припада породици *Euphorbia* или млечика. Пореклом је из Јужне Америке где расте на отвореном као жбун висине до 2 м. Код нас се гаји у саксијама као украсна биљка. Божична звезда је слабо разгранат грм, чије је лишће дужине 15 цм, елипсасто, тамно зелене боје. Цветови су мали и неугледни, а налазе се у средишту розете јарко обојених брактеја. Оне су најчешће црвене боје, али могу бити и розе, беле, жуте. Цветање траје од октобра до фебруара. Она је биљка кратког дана, која захтева заливање једном недељно.

Болести које се јављају на божичној звезди су трулеж корена, трулеж врата корена и трулеж базалног дела стабла које изазивају земљишне фитопатогене гљивице као што су: *Pythium ultimum*, *Rhizoctonia solani*, *Botrytis cinerea* и *Phytophthora* sp.

Инфекције гљивицом *Pythium ultimum* најчешће су рано у јесен у време укорјењавања резница, али и касније. Јаче развијене резнице вену и угињавају. На старијим биљкама заражени коренови су тамносмеђе боје, док заражене биљке на дневним температурама често увену али се током ноћи опораве. Ако дуже преживе, прерано цветају и губе листове. Мере сузбијања се састоје од уклањања оболелих биљака и коришћење фунгицида на бази пропамкарб-хидрохлорида (PREVICUR 607-SL).

Rhizoctonia solani се јавља на старијим биљкама, на којима изазива лисну пегавост или рак стабљике. Доњи део стабљике постаје тамносмеђ и сасуши се. На листовима настају суве смеђе пеге неправилног облика. У условима повишене температуре и високе релативне влажности ваздуха на пегам се развија светлосмеђи плих, најчешће на стабљници непосредно изнад земље. Стабљике на којима се развијају смеђе лезије најчешће увену. Развоју болести погодују умерена температура и висока релативна влажност ваздуха. Заштита се састоји од уклањања оболелих биљака и прскања једним од фунгицида на бази пропамкарб-хидрохлорида (PREVICUR 607-SL).

Сиву плесан коју узрокује *Botrytis cinerea*, јавља се у свим развојним фазама биљке, али најосетљивије су потпуно развијене биљке спремне за продају. Симптоми се јављају у виду смеђих пег на ободу листова и на брактејама. На пегам се временом развије сивкаста превлака од репродуктивних органа гљиве. Ова болест се редовно јавља у стакленицима где није добро регулисано проветравање. Инфекцији погодује врло висока релативна влажност ваздуха (виша од 90 %), док температура није битна, добро се развија у распону од 1-30 о С. Заштита се заснива на редовном проветравању у циљу снижавања релативне влаге. Хемијско сузбијање се састоји од

коришћења фунгицида на бази *fenheksamida* (TELDOR 500-SC).

Phytophthora nicotiana проузрокује пропадање старијих биљака. Прво се јављају симптоми на корену који добије мрку боју. На базалном делу стабљике развију се пурпурно црне, влажне лезије, које се брзо шире са стабљике на брактеје које увену. На листовима тих стабљика у почетку настају мале угласте суве сивосмеђе пеге, које убрзо захвате веће површине листа. Петељке поцрне а листови остају да висе на стабљници. Гљива се развија у условима повећане температуре изнад 30 оС и врло високе релативне влажности ваздуха. Шири се зараженом земљом, водом и зараженим биљним материјалом. Заштита се састоји од уклањања оболелих биљака, коришћење стерилног супстрата, умереног заливања. Хемијско сузбијање се састоји од превентивног заливања неким од фунгицида, нпр. на бази пропамкарб-хидрохлорида (PREVICUR 607-SL).

Јелена Грбић, дипл. инж.

БОЛЕСТИ КОРЕНА, ПРИЗЕМНОГ ДЕЛА СТАБЛА И УВЕНУЋЕ ЦВЕЋА У ЗАТВОРЕНОМ ПРОСТОРУ

Проузроковачи болести корена, приземног дела стабла и увенуће изазивају фитипатогене гљиве из рода: *Phythium* spp., *Phytophthora* spp., *Rhizoctonia* spp., *Fusarium* spp., *Verticillium* spp..

Симптоми које проузрокују ове гљиве су различити, зависно од фенофазе у којој је остварена зараза, места инфекције, односно биљног органа и спољашњих услова. Расад и младе биљке могу бити заражене у пределу кореновог врата, који некротира и оболеле биљке полежу и брзо пропадају. При зарази кореновог врата расађених биљака уочава се мрка зона ткива у приземном делу стабла. Заражене биљке нагло вену и суше се. Мрка некроза се јавља и на горњим деловима стабла или бочним гранама, најчешће у пазуху листа. Гљива преко лисне петелке може да продре и у лиску, што је ређа појава. На лишћу се у почетку јављају ситне тамнозелене пеге, које се временом повећавају и суше.

Проузроковачи увенућа биљака доводе до зачепљења и пропадања спроводних судова стабла, обично у његовом приземном делу, што се манифестује мрком бојом спроводног система на попречном пресеку стабла. Све наведене врсте су земљишни паразити, који се одржавају у земљишту, у биљним остацима у виду мицелије или у виду репродуктивних органа за презимљавање. Хладно и влажно земљиште пружа повојне услове за развој врста из рода

Phythium spp, *Fusarium* spp, док влажно и топло земљиште омогућава развој *Rhizoctonia* spp.

За сузбијање ових патогена у затвореном простору, потребно је извршити дезинфекцију земљишта, воденом паром, сувом стерилизацијом или хемијским путем. Корисно је вршити дренажу земљишта, избегавати тешка земљишта и вршити проветравање.

Јелена Грбић, дипл. инж.

ДОМИНАНТНЕ ЦЕНЕ ВОЋА И ПОВРЋА—КВАНТАШКЕ ПИЈАЦЕ ЗА МЕСЕЦ
ДЕЦЕМБАР 2019. ГОДИНЕ

ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА

Јединица мере (кг/дин)	Београд	Краљево	Ниш
Банана	125	130	130
Дуња	130	/	/
Јабука-остала	65	50	50
Лимун	100	110	100
Мандарина	95	100	90
Поморанца	95	100	70
Јединица мере (кг/дин)	Београд	Краљево	Ниш
Краставац-салатни	135	150	125
Кромпир	40	40	40
Паприка-шиља	150	120	/
Лук црни	40	40	45
Парадајз	120	/	110
Тиквице	120	120	130
Шаргарепа	35	40	40

www.stips.minpolj.gov.rs

**ПОЉОПРИВРЕДНА
САВЕТОДАВНА И СТРУЧНА СЛУЖБА
КРАЉЕВО Д.О.О.**

**36000 КРАЉЕВО, ЗЕЛЕНА ГОРА БР.29
ТЕЛ/ФАХ: 036/315-053, 036/315-054
Е-ПОШТА: pssibar@sbb.rs**

ДОМИНАНТНЕ ЦЕНЕ ВОЋА И ПОВРЋА—ЗЕЛЕНЕ ПИЈАЦЕ ЗА МЕСЕЦ
ДЕЦЕМБАР 2019. ГОДИНЕ

ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА

Јединица мере (кг/дин)	Београд	Краљево	Ниш
Банана	150	150	140
Дуња	175	100	/
Јабука-остала	80	70	75
Лимун	150	150	150
Мандарина	150	150	140
Поморанца	140	130	130
Јединица мере (кг/дин)	Београд	Краљево	Ниш
Краставац-салатни	200	200	150
Кромпир	80	60	50
Паприка-шиља	175	160	/
Лук црни	90	70	60
Парадајз	165	/	150
Тиквице	200	165	170
Шаргарепа	90	70	65

www.stips.minpolj.gov.rs

**ПОЉОПРИВРЕДНА
САВЕТОДАВНА И СТРУЧНА СЛУЖБА
КРАЉЕВО Д.О.О.**

**36000 КРАЉЕВО, ЗЕЛЕНА ГОРА БР.29
ТЕЛ/ФАХ: 036/315-053, 036/315-054
Е-ПОШТА: pssibar@sbb.rs**

ДОМИНАНТНЕ ЦЕНЕ ЖИВЕ СТОКЕ НА ПИЈАЦАМА ЗА МЕСЕЦ
ДЕЦЕМБАР 2019. ГОДИНЕ

ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА

Јединица мере (дин/кг)	Тежина/ узраст	Раса	Београд	Краљево	Ниш
Двиске	све тежине	све расе	220	/	/
Јагњад	све тежине	све расе	300	265	300
Јарад	све тежине	све расе	200	200	220
Јунад	350-480 кг	SM	/	/	/
Јунад	>480 кг	све расе	/	/	/
Козе	све тежине	све расе	130	/	110
Краве за клање	све тежине	SM	/	160	/
Крмаче за клање	>130 кг	све расе	145	100	/
Овца	све тежине	све расе	160	130	160
Прасад	16-25 кг	све расе	260	250	240
Телад	80-160 кг	SM	430	430	/
Товљеници	80-120 кг	све расе	165	180	/
Товљеници	>120 кг	све расе	155	140	160
Шиљежад	све тежине	све расе	220	/	/

www.stips.minpolj.gov.rs

**ПОЉОПРИВРЕДНА
САВЕТОДАВНА И СТРУЧНА СЛУЖБА
КРАЉЕВО Д.О.О.**

**36000 КРАЉЕВО, ЗЕЛЕНА ГОРА БР.29
ТЕЛ/ФАХ: 036/315-053, 036/315-054
Е-ПОШТА: pssibar@sbb.rs**

AGROPONUDA

BERZA POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA SRBIJE

ПОНУДА ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА

уколико желите да понудите Ваши производ посетите сајт агропонуда или се обратите нама у просторијама ПССС Краљево, Зелена Гора 29.

Објављене агропонуде	Бр.
IV квартал 2019.	46
реализовано	0

www.agroponuda.com

**ПОЉОПРИВРЕДНА
САВЕТОДАВНА И СТРУЧНА СЛУЖБА
КРАЉЕВО Д.О.О.**

**36000 КРАЉЕВО, ЗЕЛЕНА ГОРА БР.29
ТЕЛ/ФАХ: 036/315-053, 036/315-054
Е-ПОШТА: pssibar@sbb.rs**
